

Sint-Eligius' donderpreek -

*De volgende heilige die we even volgen, is de heilige **Eligius**, beter bekend als **Sint-Elooi**. Alhoewel hij een goudsmid was, is hij vooral de patroonheilige van de paardensmeden. De man leefde van 588 tot het jaar 660. (3)*

Het is uit oorzaak van zijn vakmanschap dat hij contact kreeg met Koning Clothar, onze Frankische koning. Clothar zocht immers een betrouwbare meestergoudsmid die voor hem een troon kon maken, versierd met edelstenen en goud. Eligius was de enige die hier toe in staat was en hij slaagde zo goed in zijn opdracht, dat hij nog goud over had.

Met het geld dat de man verdiende kocht hij slaven vrij. Romeinse, Gallische, Moorse, maar vooral Saksische slaven, die – zoals er geschreven staat – in die tijd, zo talrijk waren als schapen, verbannen uit hun eigen land en overal verspreid.

Hij fungeerde als raadsman van de koning maar uiteindelijk volgde hij zijn roeping en trok naar het klooster in Luxueil dat door Columbaan gesticht was. De man maakte een blitzcarrière- met de nodige wonderen - en het duurde niet lang of hij werd bisschop van Noyon.

Op hetzelfde moment – zo schrijft Dado, de bisschop van Rouen – werd Ouen, Elooï's kameraad, overste van Rouen. Hij schrijft: Zo werd Eligius echter ook de bewaker van de gemeenten van Vermandois, waarin de stad Doornik ligt, die ooit een koninklijke stad was, en Noyon en Gent en Kortrijk in Vlaanderen. Ze maakten hem pastor van deze plaatsen omdat de bewoners nog steeds in heidendom leefden, zich overgeevende aan bijgeloof en superstitie.

Hij werd er echter allesbehalve verwelkomd.

Dado schrijft: - Maar in Vlaanderen en Antwerpen, werd hij door de Friezen en Suevi en andere barbaren, komende van de zee-kusten en verre landen, die nog niet door de ploeg gebroken werden, ontvangen met vijandelijke geest en tegenkanting. ... Hij werkte veel in Vlaanderen.

Dat er op dat moment in de Vlaanderen er een staat buiten kijf. Als we de vooral op dat deze Saksische oorsprong zijn. Het Saksische 'Tun' – we bijvoorbeeld in gelegen. 'Ham' of 'hem' – plaatsnamen, o.a. Lozinghem, Blaringhem, Bodingem, 'Purperinghem', het latere Ook de Frankische namen minder dan Saksische.

Westhoek en in het huidige Frans-mengelmoes van volkeren zat, gemeentenamen bekijken, valt het voornamelijk van Frankische en

voor een omsloten plaats - vinden 'Simpeltun' kort bij Cassel voor een dorp - vinden we in veel Floringhem, Turringhem, Ebblichem en ook Poperinge. zijn aanwezig, alhoewel veel

Zo vinden we verschillende gemeenten die eindigen op 'sele' of 'zeel'. We hebben in Frans-Vlaanderen: Bissezele, Strazeele, Framezelle, Herzele en in Vlaanderen Leisele.

Eligius had dus heel wat werk. Hij preekte tegen het afgodendom en dat was nogal het één en ander. We nemen letterlijk over uit zijn 'Vita'.

Voor alles misprijs ik en verbied ik dat gij heidense gewoonten zult onderhouden. Voor geen enkel gebrek zult gij nog magiërs, tovenaars, wichelaars of waarzeggers raadplegen, want iemand die dit nog zou doen, verliest onmiddellijk het sacrament van het doopsel.

Let niet op voortekenen of **hevig niezen** of **op kleine vogeltjes langs de weg**.

Als je afgeleid wordt op de weg, of gedurende het werk, maakt het kruisteken en bid je zondagse gebeden met devotie, niets kan jou dan nog raken of kwetsen.

Geen enkele Christen moet zich zorgen maken **over welke dag hij thuis zal vertrekken of op welke dag hij terug thuis zal komen**. God heeft immers alle dagen gemaakt.

Niets beïnvloedt het eerste werk van de dag, zeker niet **de fase van de maan**.

Niets is voorspellend of ridicuul aan de eerste dagen van januari.

Maak geen popjes, kleine hertjes, of zet geen tafels buiten 's nachts of **wissel geen nieuwjaarsgeschenken** uit of **schenk geen overvloedige drank**.

Geen christen gelooft in zuivering of in voorspellingen, want dit werk is diabolisch.

Geen christen zal op **het feest van Sint-Jan** dansen en springen en duivelse liederen zingen.

Geen christen zal doen alsof hij de naam van de demon aanroept, of van Neptunus of van Orcus of Diana of Minerva of Geniscus of in deze wezens ook maar geloven.

Niemand moet Juve's dag in ledigheid doorbrengen zonder de heilige feesten bij te wonen, niet in mei of niet op andere tijden; geen dagen van larven of muizen of enige andere dag, dan de zondag.

Geen christen zou enige devotie mogen geven aan de drieledigheid, **waar drie wegen elkaar kruisen**, aan de tempeltjes of de stenen, of **bronnen of heilige bosjes of hoeken**.

Niemand mag **talismannen rond de nek van mensen** of dieren hangen; zelfs niet als deze gemaakt zijn door priesters en als deze zeggen dat er heilige zaken in zitten of schrifturen uit de bijbel want er is geen christelijke genezing in deze dingen, alleen maar duivels vergif.

Niemand mag zuiveringen of **voorspellingen doen met kruiden of rundvee door een holle boom of gracht laten lopen**, want zo offer je hen aan de duivel.

Geen enkele vrouw mag **barnsteen aan haar hals** hangen of Minerva aanroepen in hun weefwerk of verfwerk, want in alle werk dient men Christus te danken en in hem te vertrouwen.

Niemand moet krijsen **als de maan verduisterd wordt**, want door Gods bevel komen deze verduisteringen regelmatig voor.

Noch moeten zij schrik hebben van de nieuwe maan nog daarvoor het werk verlaten.

Want God maakte de maan zo, om de tijd te meten en de duisternis van de nacht te verminderen, én niet om mensen gek te maken zoals de gekken denken **dat maanzielen** behekst worden door de demonen van de maan.

Niemand mag de zon of de maan aanroepen, want zij zijn Gods schepselen.

Niemand mag het lot laten vallen of horoscopen laten trekken door diegenen die geloven dat een persoon reeds bij zijn geboorte bepaald is.

Want God wenst dat iedereen gered wordt en tot de waarheid komt. Voor alles, waar je ook bent, thuis of onderweg of aan tafel, laat geen zotte of lustvolle taal uit je mond vallen, want de Heer zei: 'Voor alle ijdele woorden die men spreekt op deze aarde, zal men zich moeten verantwoorden op de dag van het oordeel.'

Duivelse spelen of dans of liederen zijn verboden. ... Blijf weg van **bronnen en bomen** die men heilig noemt. Het is verboden om **een staf te snijden om hem op een kruispunt** te plaatsen en overal waar je er één vindt, moet je het verbranden. ...

Geloof niet dat de lucht of de sterren of de aarde of enig creatuur aanbeden moet worden dan God, want Hij schiep hen allen.

De hemel is inderdaad hoog, de aarde groot en de zee immens en de sterren prachtig, maar meer immens en prachtiger is hij die alles schiep. ...

Sint-Eloois' donderpreek licht wel een tip van de sluier op rond een aantal gewoonten en 'geloof' dat onze voorvaders hadden.

Daarbij walt het op dat nog steeds verschillende van deze gewoonten bestaan.

Wanneer men iets vertelt en iemand niest op hetzelfde moment, zegt men nog steeds: 'het is beniest!' dus zal het zeker waar zijn.

Hoeveel mensen lopen er niet rond met een hangertje al dan niet met een barnsteen er in verwerkt.

De 'staf' op een kruispunt geplaatst werd vervangen door een kapelletje en heel veel heilige bronnen werden gekerstend tot bronnen die de passerende heiligen lieten ontspringen.

Eigenaardig is het halen van rundvee door een holle boom of door een holle weg. Men deed dit om het vee te genezen en men liet ook mensen door een holle bomen halen om hen te genezen.

*Bij de opgravingen op de Grote Markt te Poperinge, waarbij onder andere de douckhalle opgegraven werd, werden 13 begravingen onderzocht. Speciaal daarbij waren twee **boomstamgraven**. Ze zijn te dateren – zo schrijft Jan Decorte, de archeoloog van CO7 - rond het jaar 1100.*

Blijkbaar kunnen we ook hier spreken van een gekerstend gebruik, waarbij de genezende kracht van de 'holle boom' gekerstend werd tot een doodskist.

*Een andere conclusie is dat **het bier integraal deel uitmaakte van de heidense feesten**. **Christine von Blanckenburg**, in het boek 'Die Hanse und ihr bier', schrijft dat de Goden in de Noorse Edda, het 'bjoir' of dus het gehopte bier dronken, terwijl de mensen de 'alu' of 'ale' dronken. Hieruit zouden we dus misschien wel mogen afleiden dat het 'heilige' bier, het gehopte bier was.*

Walter Renckenberger (29) schrijft onomwonden dat alle Germaanse en Slavische stammen wilde hop gebruikten bij de bereiding van hun bier. De Noorse Edda spreekt hiervan, stelt hij, net als de Finlandse runen.

*Zowel in de O.L.Vrouwkerk als in de hoofdkerk, de Sint Bertinuskerk van Poperinge vinden we een **reliëkhoud**er van de Heilige Sint Eligius of Sint Eloi.*

We vinden in de loop van de 17de en de 18de eeuw geregeld betalingen terug in de Poperingse stadsrekeningen waarbij aan de 'jonkheid' een kleine som werd uitbetaald voor het ronddragen van de relieken in de Sacramentsprocessie.

De reliehouder van Sint Elooi die zich in de Sint-Bertinuskerk bevindt. Hij heeft een echt smidshamertje in zijn handen – met de ene kant kon hij er nagels mee inslaan, met de andere kant kon hij de slecht geslagen nagels er mee uittrekken.

Het Sint Elooibeeldf uit de Onze Lieve Vrouwkerk ziet er wijzer uit. Hij heeft wel hetzelfde ‘korte reismijterje’ op zijn hoofd en natuurlijk zijn onafscheidelijk hamertje, maar aan de andere kant heeft hij de bijbel, waaruit hij het volk kon onderrichten en ons heidenen kon bekeren.

*Rond de figuur van **Sint Elooi**, zijn er verschillende legenden ontstaan. Het begint al voor zijn geboorte. Zijn zwangere moeder Terrigie, zou in een droom een **adelaar** gezien hebben, die haar driemaal een boodschap verkondigde. Zij durfde toen aan niemand uitleg vragen, maar na de geboorte kreeg ze van een oude vrouw*

*te horen, dat haar zoon een belangrijke rol in de kerk zou spelen.
De meeste legenden zijn echter rond zijn werk als smid.*

Sint Elooï als goudsmid

De lelijke smidsvrouw

En zo wandelde Eligius eens langs de wegen, waarbij hij een stok als staf gebruikte, om daarmee de grachten over te springen, toen deze brak. Hij wilde echter zijn stok, die hij al zo lang had, niet zo maar weggooien en zocht naar een smidse om een ijzeren band rond zijn stok te laten leggen.

Eligius riep: 'Zeg

smidje smee, wil jij een ijzer rond mijn stok smeden?' maar de smid trok zijn neus op en antwoordde niet eens.

Eligius vertrok maar vond buiten een stokoude vrouw die hem vertelde dat hij tegen de smid 'baas' boven baas' moest zeggen, en dat de smid hem dan wel zou helpen.

Eligius kwam terug binnen, en riep: 'Zeg baas boven baas, wil jij een ijzer rond mijn stok smeden?'

En nu draaide de smid zich om en zij, laat maar eens kijken en hij deed wat hem gevraagd was.

Toen Eligius terug buiten kwam, zag hij die stokoude vrouw daar weer zitten. Hij nam haar in zijn armen, hield haar even boven het laaiende smidsvuur, legde haar dan op het aambeeld en sloeg met zijn hamertje op haar. Toen hij haar weer op de grond zette, was ze opeens weer een jonge maagd, wat een beetje vuur en hamergeweld toch allemaal kon doen.

En Eligius vertrok.

De smid die alles met stijgende verbazing had gevolgd, riep nu zijn vrouw, die hij achter in een kamer verborg, omdat ze zo lelijk was dat hij haar aan niemand durfde laten kijken.

Nu nam hij zijn vrouw in zijn armen en ging met haar, net zoals hij Eligius had zien doen, naar het smidsvuur. Hij hield haar boven het vuur, haar kleren schoten in vlam en zij riep en krijste en schreeuwde zo luid ze kon.

Eligius die buiten het geroep van de vrouw hoorde, liep terug de smidse in, en zag het hele tafereel. De baas boven baas bad hem nu om hulp.

Eligius bekeek de verbrande en gekneusde vrouw, en zuchtte eens diep. Daar kan ik ook geen maagd meer van maken, hoor, zei hij, maar de smid was al lang blij, dat Eligius zijn vrouw terug gezond kreeg.

De afneembare paardenvoet

*Eligius bleef een tijdje bij deze meestersmid. Deze was heel erg goed in de smeedkunst en daarom liet hij boven de deur van zijn smidse een bordje plaats, waarop stond: **Baas boven baas.***

Op zekere dag werd wel een heel weerbarstig paard binnengebracht en wat de baas ook probeerde, het was hem onmogelijk om daar ook maar één hoefijzer op te leggen.

Eligius ging nu naar het paard, hakte een poot af, voorzag de hoef op het aambeeld van een nieuw ijzer en zette het been weer aan de romp van het paard. Zo deed hij rustig de vier poten, zonder iets te zeggen, waarop het paard lustig hinnikend weg draafde.

*De relik in de zilveren relikhouder van Sint Elooï uit de Sint Bertinuskerk te Poperinge.
Foto – Open Kerkendag 2 juni 2018*

De baas boven baas had dat gezien en bij de volgende klant met een lastig, ziek en hinkend paard, probeerde hij deze truc ook uit. Hij hakte één van de voorste poten af. Het dier begon natuurlijk hevig te bloeden, waarop de smid om hulp riep

op Eligius.

Eligius zei echter dat hij dat opschrift eerst van boven zijn deur weg moest halen omdat alleen God baas boven baas mocht zijn.

Toen onze smid dit gedaan had, hield het bloeden op. Eligius zette de poot weer aan en het paard liep zonder manken de smidse uit.

Het geërfde paard

Sommigen vertellen dat het dit paard was dat uit dankbaarheid, de rest van Eligius leven bij hem bleef.

Toen Eligius in 659 stierf, erfde de pastoor die de kathedraal van Doornik beheerde het dier. Maar Mommelinus, de bisschop die Eligius opvolgde zei echter dat het zijn paard geworden was en liet het beest weghalen. De pastoor verzette zich niet, maar bad tot Eligius.

Nauwelijks was het paard in het bezit van de Mommelinus of het liep mank en zag er zwak en ziek uit. De bisschop ontbood een paardenmeester en vroeg hem alles te doen om het paard te

genezen. De man deed alles wat hij kon, maar geen enkele remedie bracht uitkomst. Het werd alleen maar erger en het beest stampte naar iedereen die maar dichterbij kwam.

Daarom gaf Mommelinus het weg aan een nobele dame. Toen deze echter een eerste rit met het dier maakt, bokte en sprong dit hevig, zodat zij zelf op de grond gesmeten werd.

Zij bezorgde het paard met de nodige verwijten aan de bisschop terug.

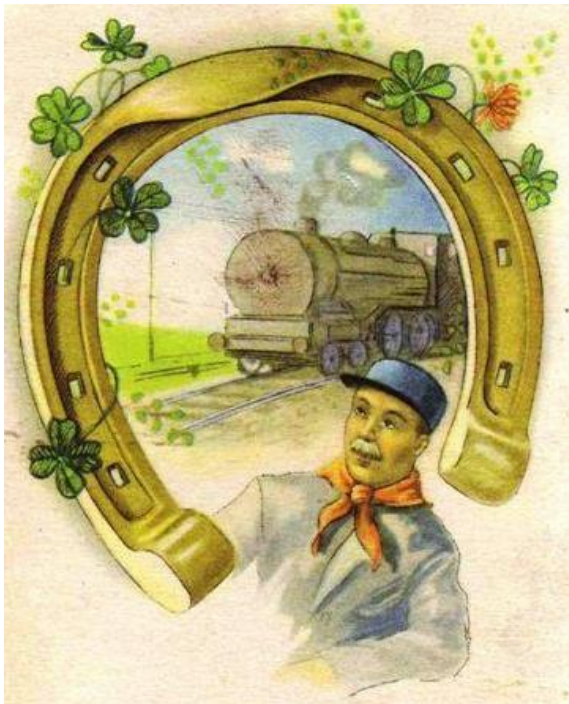
Er zat niets anders op, om het paard terug aan de pastoor te geven, die het blijmoedig ontving.

Nog maar was het paard op zijn oude stal, of het werd weer rustig en tam en het leek wel of het niet ouder kon worden.

Toen Eligius gestorven was, wilde men hem in het gewaad van de koningin Clothilde begraven. Men wilde het naar de abdij van Chelles brengen, maar het dode lichaam bleek zo zwaar te wegen dat 10 mannen het nog niet konden optillen. Toen men echter besloot om het naar Saint Loup te Noyon te gaan begraven, woog het lichaam zo vederlicht, dat één man hem kon dragen.

Sint Elooï's feestdag is de 1ste december en is uitgegroeid tot een echte kermis, met vooral een grote betekenis voor de verliefde paren; een winterse Valentijnsdag.

Met als twee van de belangrijkste symbolen

Het hoefijzer en het klavertje vier.

Twee gelukbrengers.

We krijgen in de volksmentaliteit een vermenging van Sint Elooï, vooral als smid, met de heidens Wodan, die ook met vuur en bliksem smeedde.

Wodan of Thor, de god van het vuur, kwam rond de feestdag van Sint Elooï naar de aarde gedaald, en liep hier dan rond, samen met de dode voorvaders, waarvoor de hier levende Saksen en consoorten, maaltijden en drankorgiën aanrichtten om hun voorvaders en henzelf te spijzigen.

De traditie van hun Heilig bier, lieten ze zo maar niet varen.

Als de goden op de aarde rondliepen was diegene die met vuur speelde, de smid, ook gemachtigd om ringen te smeden en om jonge

koppels in het echt te verbinden.

In het Schotse 'Gretten en Green' is deze traditie nog bestaande.

We kunnen het zo zien dat het oude Sint Elooïfeest een 'georganiseerde' vrijgezellenmarkt was, waar één en ander mocht gebeuren wat in de rest van het jaar, niet mocht.

En zo komt het dat Sint Elooï's feestdag, een feest geworden is, van al het gene waartegen de goedheilige man in zijn leven gepredikt heeft.

De kerk van Westouter heeft als beschermheilige onze Sint Elooï.